

เรื่อง : "วิธีปลูกพืช"

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ

แปลงปลูกชนาดูเพื่อตัดใบของโครงการพัฒนาบ้านโปุงตามพระราชดำริ
ม.แม่โจ้

การปลูกเลี้ยง

"พีโลเดนดรอน ชนาดู"

ความงามเมื่อยามปลูกเป็นไม้กระถาง

ในยุคเศรษฐกิจ IMF แบบนี้ ภาครัฐต้องการลดภาระทางการคลัง ให้กับประเทศ รวมทั้งบ้านพักที่กำลังจะออกมาก็ต้องผ่อนผันกับปัญหาดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนทั่วไปจึง

หันมาให้ความสนใจในด้านการเกษตรมากขึ้น เพื่อปลูกกระถางและการอยู่รอดด้วยการเกษตร ผสมผสานกับการปลูกเลี้ยงไม้ประดับมาฝ่ากระแสโลกต่างๆ ในการปลูกเลี้ยงพีโลเดนดรอน

ลักษณะรูปร่างใบของชนาดู ถือว่ามีความสวยงามเหมือนที่จะใช้เป็นไม้ประดับ หรือไม้แซมในการจัดดอกไม้ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่แปลกดีได้เป็นอย่างดี แต่การใช้ประโยชน์เพื่อจัดดอกไม้ก็ยังถือว่าน้อย และไม่ค่อยกว้างขวางนัก เพราะประโยชน์การปลูกมักเน้นไปทางไม้กระถางเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นตลาดก็ยังถือว่าเปิดกว้างอยู่พอสมควร เราอาจทำเพื่อเป็นรายได้เสริมเลี้ยงครอบครัวได้ทางหนึ่ง ก็ไม่แน่ครับ ทำไปทำมาอาจทำเป็นอาชีพหลักไปเลย

ชนาดูที่เขียนไว้นี้จะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือการหารายได้เสริมอีกทางหนึ่ง ใช้ครับผมกำลังพูดถึงชนาดู และคิดว่าหลายคนคงจะคุ้นเคยกับไม้ในสกุลนี้เป็นอย่างดี ชนาดูเป็นไม้ใบที่มีการนำพันธุ์จากต่างประเทศเข้ามาปลูก ในประเทศไทยเป็นเวลาหลายปีพอสมควร คาดว่าไม่ต่ำกว่า 5 ปี แต่ปริมาณต้นกล้าขนาดเล็กหรือต้นใหญ่ที่ทำเป็นมักราดใหญ่วัยยังไม่มากมายนักคือยังไม่ล้นตลาด ทำให้การหาทางออกด้วยการตัดใบจำหน่ายังคงมีจำนวนน้อยอยู่ สำหรับตลาดต่างประเทศก็คิดว่ามีหลาย ๆ แนวรัฐเชื่อว่ากำลังมีการผลิตส่งต่างประเทศอยู่ เมื่อพิจารณาแล้วความน่าปลูกของชนาดู ณ ที่นี่จึงยังคงมีอยู่ หาล้าสมัยไม่

ลักษณะโดยทั่วไป

พิโลเดนดรอนชนาดู (*Philodendron xanadu*) เป็นไม้ประดับที่อยู่ในวงศ์ Araceae เช่นเดียวกับมอนสเตอร์ บอนสี และสารน้อยปะแป้งฯ จัดเป็นพิโลนิดมีลำต้น (arborescent type) ไม่ใช่พวงเลื้อย (vine type) เมื่ออายุยังน้อยมากมองไม่ค่อยเห็นลำต้น เราจะมองเห็นลำต้นได้ชัดเมื่ออายุมากขึ้น และจะมีรากอากาศแตกออกจากข้อเพื่อข้ายพยุงลำต้น มีความกว้างของพุ่มต้นที่โตเต็มที่ประมาณ 60-80 เซนติเมตร ในเมืองร่างแบบ sagittate ริมขอบใบเว้ารีกเก็บถึงเส้นกลางใบ ในสีเขียวเข้ม เป็นมัน ใบจริงที่โตเต็มที่มีความกว้างประมาณ 12-15 เซนติเมตร และยาว

ประมาณ 18-22 เซนติเมตร ก้านใบกลมมนสีเขียวจางกว่าแผ่นใบขาวประมาณ 40-45 เซนติเมตร บริเวณรอยต่อระหว่างก้านใบกับตัวแผ่นใบมีสีม่วงแดง การแตกใบใหม่จะแตกตรงส่วนยอดของลำต้นทีละใบเวียนรอบลำต้น เป็นพืชที่ชอบความชื้นสูงไม่ชอบแสงแดดจัด ชอบดินที่มีการระบายน้ำดีและมีอินทรีย์วัตถุสูง จะ pragm ในจริงที่โตเต็มที่เมื่อปลูกด้วยต้นกล้า (จาก การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) ได้ประมาณ 6 เดือนขึ้นไป

วัสดุปลูก

ในระยะต้นกล้าควรใช้วัสดุปลูกดินร่วน ปี้เล้า gallon และทรายหยาบ ในอัตราส่วนที่เท่ากัน เมื่อต้นกล้าโตขึ้น (อายุ 3 เดือนขึ้นไป) ควรเปลี่ยนภาชนะปลูกหรือย้ายลงแปลงปลูกโดยใช้วัสดุปลูกที่ร่วนโปร่ง ระบายน้ำดี และมีอินทรีย์วัตถุมาก อาจเลือกวัสดุที่หาได้สะดวกในห้องถิน เช่น

ดินร่วน ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ใบไม้แห้ง แกลบดินหรือเปลือกถั่ว และกาบมะพร้าว สับผสมกัน

การปลูก

เราสามารถแบ่งatham การใช้ประโยชน์ได้ 2 ประเภทคือ การปลูกเพื่อผลิตไม้กระถางและการปลูกเพื่อตัดใบจำหน่าย

- การปลูกเพื่อตัดใบ สามารถปลูกได้ทั้งในแปลงหรือในกระถาง แต่การปลูกในแปลงจะสามารถปลูกต้นชนาดูได้ในปริมาณมากกว่า และต้นทุนต่ำกว่าการใช้กระถาง แปลงปลูกควรมีขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร สูงประมาณ 20-30 เซนติเมตร และยาวตามความเหมาะสม และเว้นทางเดินระหว่างแปลงประมาณ 40 เซนติเมตร อาจใช้ชีเมนต์บล็อกก่อเป็นรูปแปลงแล้วสมวัสดุปลูกนำมาใส่ในบล็อกที่เตรียมไว้ การปลูกควรปลูกแปลงละ 2 ถalk โดยใช้ระยะระหว่างต้น 40-45

กระถางพลาสติกมีขอบด้านล่างการถ่ายเทอากาศจะดีทำให้รากเจริญเติบโตดี

เหนติเมตร และระยะห่างระหว่างแท่งประมาณ 50 เหนติเมตร

- การปลูกเพื่อผลิตไม้กระถาง ในระยะกล้าที่เล็กมากควรย้ายต้นกล้าลงปลูกในถุงปลูกขนาดเล็กเพื่อประหยัดวัสดุปลูก และทำการเปลี่ยนภาษะปลูกเป็นกระถางเมื่อต้นกล้าโตขึ้น อาจใช้กระถาง 8-12 นิ้วแล้วแต่ความเหมาะสม โดยเปลี่ยนกระถางตามขนาดต้นที่โตขึ้น การปลูกควรใส่วัสดุพากgabenมะพร้าวสับหรืออิฐทุบส่วนล่างประมาณ 1 ใน 3 ของกระถาง เพื่อช่วยระบายน้ำและทำให้มีการถ่ายเทอากาศดี จากนั้นจึงเติมส่วนผสมของวัสดุปลูกจนเต็มกระถาง และนำต้นขานาดูลงปลูก จากการสังเกตพบว่าการใช้กระถางพลาสติกที่มีขอบด้านล่างทำให้รูระบายน้ำไม่สัมผัสกับพื้นจะระบายน้ำและมีการถ่ายเทอากาศได้ดี จึงมีการเจริญเติบโตของต้นและหากดีกว่ากระถางดินเผา แต่อายุการใช้งานของกระถางพลาสติกมักสั้น

การดูแลรักษา

- การพรางแสงและการให้น้ำ ควรพรางแสงบริเวณปลูกเลี้ยงด้วยขาлен ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ โดยอาจใช้เสาปูนซีเมนต์ขึ้นเส้นลวดเย็บขาлен สำหรับการให้น้ำควรให้สมำเสมอวันละ 1 ครั้ง และไม่ควรให้น้ำและเก็บไป โดยอาจให้ระบบสปริงเกลอร์ซึ่งสะดวกในการปฏิบัติ ในระยะต้นกล้าขนาดเล็กหากสภาพอากาศร้อนมาก ควรให้น้ำในตอนเย็นไม่ควรให้ตอนเข้า เพราะจะทำให้เกิดหยดน้ำบนใบ และมีการระเหยของน้ำทำให้ใบเกิดอาการ

ระบบให้น้ำแบบสปริงเกลอร์

โรคเน่า烂

จุดขี้ ฉ้ำน้ำ และเน่า爛ในที่สุด

- โรคและแมลง โรคโดยทั่วไปมักพบระยะกล้าท่อนั้นก็คือ โรคเน่า爛จากแบคทีเรียซึ่งปรากฏอาการที่บริเวณใบและยอดเป็นรอยขี้ หรือพับลง ฉ้ำน้ำ และตามสู่ลำต้นทำให้ลำต้นเน่า爛มีกลิ่นหากพบอาการเริ่มแรกที่ใบควรลอกใบไปและนำไปทิ้ง หากอาการรุนแรงให้หยุดการให้น้ำทันที และใช้สารปฏิชีวนะ

สเตรปโตมัยซินหรือออกซีเตตราชัยคลิน (แคนเกอร์เอ็กซ์, สเตปต้า) ละลายน้ำรดสับดาห์ลัศรัง รอนตันขานาดูฟื้นตัวเมื่อการเจริญเติบโตแข็งแรงดีจึงหยุดการใช้ยาและให้น้ำได้ตามปกติ ส่วนในการปลูกในแปลง ควรรุดต้นกล้าขนาดที่พับอาการเน่า爛ออกจากแปลงทันที สำหรับแมลงที่ระบาดพบน้อยมาก เท่าที่พบก็มีเพียงหนอนกัดกินใบ มักรบัดระยะกล้า

สามารถป้องกันกำจัดได้โดยใช้สารสกัดจากละเดาเพื่อพับการระบัด

การให้ปุ๋ย

ในระยะต้นกล้าควรให้ปุ๋ยที่มีในโตรเจนสูง โดยปุ๋ยทางใบอาจใช้สูตร 20-10-10 เพื่อเร่งการเจริญเติบโตด้านลำต้น และใบ ควรพ่นร่วมกับปุ๋ยปลาและสารสกัดจากสาหร่ายซึ่งมีไฮโดรโคโนนเป็นส่วนประกอบ ซึ่งจะช่วยเร่งการแตกตัวและยอด การให้ปุ๋ยทางใบนี้ให้พ่นล้ำๆ หลัง 1 ครั้งด้วยปุ๋ยเกร็ดหรือปุ๋ยน้ำ ส่วนการให้ปุ๋ยทางดินให้เพียงเดือนละครั้งก็เพียงพอ โดยอาจใช้สูตร 25-7-7, 16-11-14 หรือสูตรเสมอ ก็ได้ และควรใช้กับต้นกล้าอายุ 3 เดือนขึ้นไป เมื่อต้นโตขึ้น (ประมาณ 6 เดือนขึ้นไป) และมีใบจริงแล้ว ควรเปลี่ยนสูตรปุ๋ยให้มีโพแทสเซียมสูงขึ้น โดยปุ๋ยทางใบอาจใช้สูตร 16-9-22 และปุ๋ยทางดินสูตร 16-11-14 หรือสูตรอื่น ๆ ที่คล้ายกันซึ่งสามารถตัดแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยควรมีการเติมอินทรีย์วัตถุ

พวกใบไม้ผุ ปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมักบริเวณโคนต้นประมาณ 6 เดือนต่อครั้ง แล้วแต่ความเหมาะสม

การขยายพันธุ์โดยการปักชำยอด

ในปัจจุบันการขยายพันธุ์ขนาดใหญ่ได้ปริมาณมากมักใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งการขยายพันธุ์วิธีการนี้ผู้ปลูกเลี้ยงรายย่อยไม่สามารถทำได้ เพราะขาดความรู้ ไม่มีห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ ส่วนวิธีการปักชำยอดพบว่าผู้ปลูกเลี้ยงมักแยกต้นจากการแตกตัวเกิดเป็นยอดในระยะต้นยังเล็กนำมาปักชำซึ่งประสบผลสำเร็จดี แต่เมื่อเลี้ยงต้นกล้าจนเริ่มปรากฏในจริง การนำยอดมาปักชำก็จะประสบความล้มเหลว สาเหตุสำคัญก็เนื่องมาจากผู้ปลูกเลี้ยงยังไม่ทราบเทคนิคและเคล็ดลับที่สำคัญในการปักชำยอดหลักการมืออยู่ว่าต้องมีต้นแม่พันธุ์ที่เลี้ยงไว้เพื่อขยายพันธุ์โดยการปักชำยอดอย่างเดียวโดยเฉพาะและมีการบำรุงรักษา

อย่างดีเพื่อให้แตกตัวเกิดยอดในปริมาณมาก และประการสุดท้ายที่สำคัญที่สุด ต้องควบคุมต้นแม่พันธุ์ให้อยู่ในระยะเยาววัย (Juvenility stage) อยู่่เสมอ เนื่องจากยอดที่แก่และเริ่มปรากฏในจริงจะทำให้ความแข็งแรงหรือศักยภาพของการเจริญด้านลำต้นและใบลดลง จึงมักไม่ออกรากและแตกตัวยาก ในขณะที่ยอดที่ยังไม่ปรากฏในจริงจะมีการเกิดรากช้าย มีการแตกตัวดีและใช้เวลาในการปักชำสั้น ข้อดีของการปักชำยอดคือได้ต้นกล้าที่แข็งแรง เจริญเติบโตเร็ว และทนทานต่อโรคเน่าและ ซึ่งระบบดูดซึมน้ำในระยะกล้า การใช้ต้นกล้าที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมักอ่อนแออ่อนต่อโรคนี้หากดูแลรักษาไม่ดี นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่สะดวกและง่ายต่อการปฏิบัติ หากมีต้นแม่พันธุ์ในปริมาณที่เพียงพอสามารถผลิตกล้าได้ในปริมาณมาก และระยะเวลาในการปลูกเลี้ยงเพื่อให้เกิดรูปร่างใบที่แท้จริงจะถูกกว่าการใช้ต้นกล้าจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

สภาพต้นที่พร้อมสำหรับการขยายพันธุ์

ยอดที่นำไปปักชำควรมีใบเรียวยาว

ขั้นตอนในการปักชำ

1. เตรียมต้นแม่พันธุ์โดยนำกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรงดีมาเลี้ยงในกระถางขนาดประมาณ 8-10 นิ้ว (การเลี้ยงต้นแม่ในกระถางควบคุมโรคเน่าได้ง่ายกว่า การปลูกในแปลง) ดูแลรักษาจนต้นมีการแตกตາมากกว่า 2 ยอดขึ้นไป ยอดที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์จะต้องปราศจากลำต้นที่โคนยาวประมาณ 1 เซนติเมตร (เมื่อลอกก้านใบ) ก้านใบยังยาวค่อนข้างแข็ง ใบยืดเรียวยาวหนา ไม่อ่อนนิ่ม ความยาวจากโคนถึงปลายยอด 10 เซนติเมตรขึ้นไป

2. ลอกก้านใบบริเวณโคนต้นออกให้เห็นลำต้น ยอดที่ตัด下來จะใช้ยอดหลักก่อน ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่ายอดอื่น ๆ ที่ยังเล็กอยู่

ลักษณะโคนลำต้นเมื่อลอกก้านใบออก

การตัดบริเวณโคนลำต้น

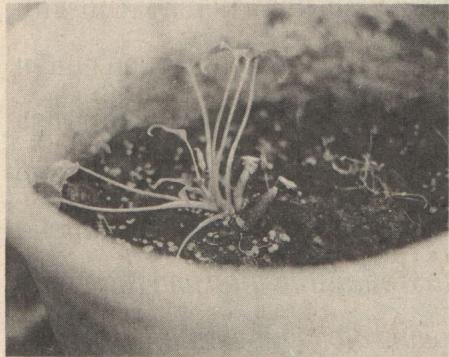
ลักษณะยอดที่เหมาะสมในการปักชำ

จุ่มน้ำโคนของยอดในสารเร่งราก

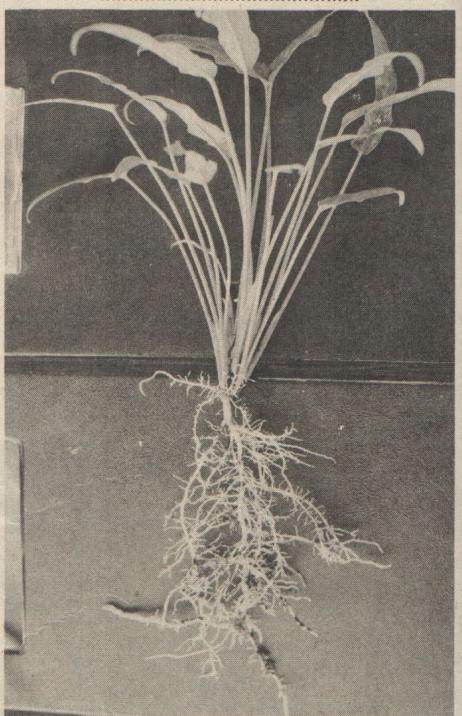
ปักชำยอดในแปลงเพาะชำ

ลักษณะตอชำนาดูที่เหลือจากการตัดยอด

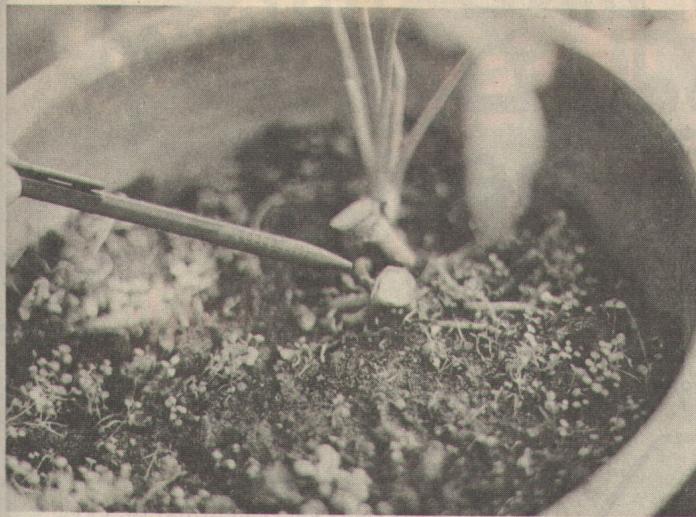
3. ใช้มีดตัดยอดบริเวณโคนให้มีส่วนลำต้นติดมา และเหลือตอที่โคนลำต้นยาวประมาณ 0.5 เซนติเมตรขึ้นไป ปล่อยยอดที่อายุน้อยที่สุดเหลือไว้อย่างน้อย 1 ยอด และที่สำคัญจะต้องดูการให้น้ำก่อนตัดยอด 1 วัน และหลังตัด 2 วัน เพื่อป้องกันการแพรรับเชื้อราและเข้าทำลายของเชื้อร้ายและแบคทีเรีย หลังจากนี้ให้ใช้สารปฏิชีวนะพากสเตรบป็อตมายชิน หรืออ้อกซี-เตตราซัมบลิน (แคนเกอร์อีกซ์, สเตปต้า) ละลายน้ำรดป้องกันโรคเน่าจากแบคทีเรีย

4. จุ่มน้ำโคนของยอดใน

ยอดที่ปักชำได้ 30 วันจะมีรากที่สมบูรณ์

สารเร่งราก IBA (เบราเดิกซ์ เบอร์ 1) นำไปปักชำในแปลงปักชำซึ่งใช้ปืนฉีดแลกนเป็นวัสดุปักชำ รดน้ำให้ทุ่มขึ้น และควรพรางแสงประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์

ลักษณะต้นที่แตกใหม่หลังตัดยอดได้ 10 วัน

ลักษณะต้นที่เข้าสู่ระยะ pragm ในจริง

หลังปักชำควรดูแลรดน้ำวันละครั้งให้วัสดุชุ่มชื้นอยู่เสมอ หากปักชำในดูดูผ่านควรใช้สารปฏิชีวนะลดเตรปโตเมย์ชินหรืออ็อกซีเตต้าบียคลินและถ่ายน้ำรดลับดาห์หลังครั้ง

5. ประมาณ 30 วันหลังปักชำรากจะออกเต็มที่ ทำการย้ายลงปลูกในถุงพลาสติกสำหรับเลี้ก โดยใช้ขี้เต้าแกลบเป็นวัสดุปลูก เมื่อขนาดมีการเจริญเติบโตแข็งแรงดีจึงย้ายลงปลูกในแปลง ในกรณีตัดใบหรือปลูกในกระถางเพื่อผลิตไม้กระถางโดยใช้ดินร่วน ปุ๋ยหมัก ใบไม้ผุแกลบดิน และการมะพร้าวลับเป็นวัสดุปลูก

6. การเลี้ยงดูและการควบคุมการแตกหน่อ ดูแลรักษาให้ปุ๋ยและรดน้ำบำรุงต่อให้แตกตາเกิดยอดโดยใช้ปุ๋ยเกร็ดปุ๋ยปลา และสารสกัดจากสาหร่าย (มีไฮโดรโคนินเป็นส่วนประกอบ) ละลายน้ำพ่นสับดาห์หลังครั้ง และค่อยๆ หมักตรวจสอบอย่าให้การเจริญของใบต้นแม่พันธุ์เข้าสู่ระยะขอบใบเว้าเข้า (รูปร่างใบที่แท้จริง) ควรตัดยอดตั้งกล่าวไปทำทันที โดยทั่วไปหากบำรุงรักษาดีแล้วก็สามารถตัดยอดปักชำได้เดือนละครั้ง

การตัดใบจำหน่าย

โดยทั่วไปการปลูกเลี้ยงขนาดในถุงหรือกระถางจะสามารถจำหน่ายได้ทุกระยะของการเจริญเติบโต แต่หากต้องการใช้ประโยชน์ในการประดับตกแต่งภายในอาคารก็จะต้องรองรับการเจริญเติบโตของต้นไม้ ซึ่งจะใช้ระยะเวลาการเลี้ยงจากระยะกล้าประมาณ 6 เดือนขึ้นไปขึ้นกับการดูแลรักษา สำหรับราคาโดยทั่วไปตอนนี้ยังถือว่ามีราคาแพงอยู่พอสมควร ส่วนในกรณีการปลูกเพื่อตัดใบก็เช่นเดียวกันคือจะเริ่มตัดใบได้ตั้งแต่อายุการปลูก 6 เดือนขึ้นไป หากปลูกจากกล้าที่ได้จากการตัดชำยอดก็จะสามารถตัดใบจำหน่ายได้เร็วขึ้น โดยรูปร่างของใบในระยะแรกจะค่อนข้างเล็ก และจะมีขนาดเพิ่มขึ้นตามอายุขนาดของใบจะคงตัวเมื่ออายุประมาณ 2 ปีขึ้นไป โดยใบที่ตัดได้จะมีอายุของใบตั้งแต่ระยะเริ่มผลิตใบ (แห้งใบม้วน) ประมาณ 20-24 วัน คือมีการขยายขนาดเต็มที่ ตัวแผ่นใบค่อนข้างแข็ง สีเขียวเข้มเป็นมัน ก้านใบแข็ง รอยต่อระหว่างก้านใบกับแผ่นใบเป็นสีม่วง

แดง ขนาดดูจะมีการเจริญเติบโตและสามารถผลิตใบในดูดูผ่านได้เฉลี่ย 2.0-2.4 ใบต่อเดือน จำนวนใบจะมากหรือน้อยขึ้นกับการดูแลรักษาเป็นสำคัญ ลักษณะรูปร่างใบของขนาดถือว่ามีความสวยงามเหมาะสมที่จะใช้เป็นไม้ประดับ หรือไม้แพร่ในภารกิจตัดอกไม้ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่แปลงตัวได้เป็นอย่างดี แต่การใช้ประโยชน์เพื่อจัดดอกไม้ก็ยังถือว่ามีน้อย และไม่ค่อยยกว่าขวางทางนักเพาะปลูก การปลูกมักเน้นไปทางไม้กระถางเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นตลาดก็ยังถือว่าเปิดกว้างอยู่พอสมควร เราอาจทำเพื่อเป็นรายได้เสริมเลี้ยงครอบครัวได้ทางหนึ่ง ก็ไม่แน่ครับ ทำไปทำมาอาจทำเป็นอาชีพหลักไปเลย

